

חברה

כתב עת סוציאליסטי

לענייני חברה, כלכלה, פוליטיקה ותרבות

<< גם הוא התנגד לדרישה לאפשר לגבות תשלומי הורים בשל העובדה כי הם פוגעים בשוויון בין ילדי בתי הספר שיש בידי הוריהם לממן שירותים אלו לבין ילדים שלהוריהם אין אפשרות לשאת במימון הנדרש.

עמדת המדינה עברה שינויים מסויימים במהלך הדיונים: בתחילה הציעה המדינה כי הטיפול הראשוני בילדים ייעשה באמצעות הכשרת סגל מורי בית הספר להגשת עזרה ראשונה. להצעה זו התנגדו ההורים ובעיקר ארגוני המורים שטענו כי היא מטילה חובות נוספות על המורים, מעבר לאלו המוטלות עליהם מכוח הסכמי העבודה. נדחתה גם ההצעה כי אנשי הסגל המנהלי בבתי הספר, ולא המורים, יוכשרו במתן עזרה ראשונה. ההצעה להקים "מוקדים אזוריים ממונעים" שיעניקו שירותי עזרה ראשונה על-פי קריאה נדחתה, בין השאר, כי עלות הפתרון המוצע, הכרוך בהזמנת אמבולנסים, עשויה להיות גבוהה לא פחות מאשר איוש בתי הספר באחיות. ההצעה האחרונה של משרד החינוך, שאותה חזן בג"ץ, היתה כי לשירותי העזרה הראשונה ידאג מד"א. מד"א יקים מערך ייעודי של כוננים שיוכלו להגיע לבתי הספר בתוך 15 דקות ממועד הקריאה, בהתאם לשיקול-דעת שיפעיל המוקד.

"הפתרון המוצע אינו פתרון אופטימאלי", כתבה הנשיאה בייניש, אך הוא "עונה לכאורה על התנאים המינימליים הנדרשים למתן שירותי עזרה ראשונה". מוסד אחות בית הספר נעלם מן הנוף "עקב קיצוצים תקציביים, שינויים במערך הרפואה בארץ, ואף עקב שינוי בגישת ממשלות ישראל לאופן מתן שירותי רווחה ובריאות". עניין זה הוא בתחום "שיקולי המדיניות" של הממשלה וכל עוד היא פועלת "על פי שיקולים ענייניים ובמתחם הסבירות", אין לבית המשפט עילה להתערב בהחלטתה. עוד זה מדבר וזה בא: בשולי ההחלטה הזכירה בייניש עתירה נוספת, התלויה ועומדת, כנגד כוונת משרד הבריאות להתקשר עם גורם פרטי בהסכם להספקת שירותי הבריאות המונעת לתלמיד. המשך יבוא, איפוא.

השתלשלות העניינים בפרשה זו מייצגת דפוס חוזר ומוכר לעיפה במציאות החברתית-כלכלית בישראל (ולא רק בישראל, כפי שמראה גלעד נתן במאמרו על גרמניה) בשנים האחרונות: הממשלה,

בראשות משרד האוצר, מקצצת בתקציבי השירותים החברתיים; קיצוצים אלו מובילים ל'הפרטה במחדל' של השירות הציבורי - הביקוש לשירות ממשך להתקיים, אך אי-תקצובו גורם לכך שהוא עובר לידי גורמים פרטיים. מצב דברים זה מבטל את הדה-קומודיפיקציה שעשתה מדינת הרווחה לשירותים ציבוריים חיוניים (חינוך, בריאות, רווחה, דיור ועוד), מחזיר אותם מחדש לשוק הסחורות, ובכך מעמיק, כמובן, את הפערים החברתיים. לעיתים, כאשר האוכלוסיה הנפגעת מהקיצוץ היא מספיק חזקה, היא מנהלת מאבק ציבורי בהחלטה, ובמקרים מסויימים (הפרטות טיפות החלב והמתנ"סים, למשל) - המאבק מצליח, ומשרד האוצר גונז (זמנית?) את תכניותיו. עם זאת, במרבית הפעמים, בעיקר כאשר הדיון מגיע לבג"ץ, מצליחה המדינה לקבע, הן בקרב השופטים והן בקרב הציבור את הלגיטימיות של המעבר המתמשך לתפיסה של מדינת סעד, המחוייבת להעניק רק מינימום - מצטמצם והולך - של שירותים לאזרחיה. בהקשר זה, מעניין יהיה לראות מה יעלה בגורלה של העתירה כנגד הפרטת בתי הסוהר (ראו מאמרו של קים שר).

כרגיל, לרגל פתיחת שנת הלימודים, עוסק 'חברה' בהיבטים מגוונים של נושא החינוך: מאמרו של ניר מיכאלי מנתח את ההסכם בין האוצר לבין הסתדרות המורים, ואילו נעה ריצ'קה יורדת לנבכיו של דו"ח ועדת שוחט בעניין ההשכלה הגבוהה. מאמרו של נדב פרץ מצביע על נסיונה של שרת החינוך, יולי תמיר, לממש מדיניות סוציאל-דמוקרטית במסגרת המציאות הניאו-ליברלית. במקביל, מאמריהם של יובל יבנה ויפתח גולדמן ממשיכים, באופנים שונים, את הדיון - שיש לו, כמובן, גם היבטים חינוכיים חשובים - בשאלת מידת הרלוונטיות של השיח היהודי במסגרת המאבק החברתי. עם זאת, גם הפעם אין הגליון זונח את עולם העבודה ועוסק בשחיקה הנמשכת במעמד של העיתונאים (במאמרו של אריה קיזל) ובבעייתיות הקיימת במבנה הנוכחי, של הסתדרות (במאמרו של עמי וטורי). לבסוף, מאמרו של טל גולן מתאר את התמורות שמחוללת הגלובליזציה במדינת הרווחה, מנקודת המבט הלא-מוכרת של משטר קצבאות הזקנה. 'חברה' מאחל לקוראיו שנת טובה ושנת לימודים מוצלחת.